

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 6 października 2021 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Państwo prawne – Skuteczna ochrona prawna w dziedzinach objętych prawem Unii – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Zasady nieusuwalności i niezawisłości sędziów – Przeniesienie sędziego sądu powszechnego bez jego zgody – Odwołanie – Postanowienie o niedopuszczalności wydane przez sędziego Sądu Najwyższego (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) (Polska) – Sędzia powołany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa mimo orzeczenia sądowego wstrzymującego wykonanie tej uchwały w oczekiwaniu na wydanie przez Trybunał orzeczenia w trybie prejudycjalnym – Sędzia niebędący niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy – Pierwszeństwo prawa Unii – Możliwość uznania takiego postanowienia o niedopuszczalności za niebyłe

W sprawie C-487/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Polska) postanowieniem z dnia 21 maja 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 czerwca 2019 r., w postępowaniu wszczętym przez

W.Ż.

przy udziale:

Prokuratora Generalnego zastępowanego przez Prokuraturę Krajową, dawniej Prokurator Prokuratury Krajowej Bożeny Góreckiej,

Rzecznika Praw Obywatelskich,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, R. Silva de Lapuerta, wiceprezes, A. Prechal (sprawozdawczyni), M. Vilaras, E. Regan, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Kumin i N. Wahl, prezesi izb, D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos i N. Jääskinen, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Tanchev,

sekretarz: M. Aleksejev, kierownik wydziału,

* Język postępowania: polski.

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 22 września 2020 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu W.Ż. – S. Gregorczyk-Abram i M. Wawrykiewicz, adwokaci,
- w imieniu Prokuratora Generalnego zastępowanego przez Prokuraturę Krajową – R. Hernand, A. Reczka, S. Bańko, B. Górecka i M. Słowińska,
- w imieniu Rzecznika Praw Obywatelskich – P. Filipek i M. Taborowski,
- w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, S. Żyrek i A. Dalkowska, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – K. Herrmann, P. Van Nuffel i H. Krämer, a następnie K. Herrmann i P. Van Nuffel, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 15 kwietnia 2021 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 2, art. 6 ust. 1 i 3, a także art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 267 TFUE oraz art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą praw podstawowych”).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach postępowania wszczętego w następstwie wniesienia przez sędziego W.Ż. odwołania do Sądu Najwyższego (Polska) od uchwały, na mocy której Krajowa Rada Sądownictwa (Polska) (zwana dalej „KRS”) umorzyła postępowanie w sprawie odwołania W.Ż. od decyzji Prezesa Sądu Okręgowego w K. (Polska) nakazującej przeniesienie W.Ż. do innego wydziału tego sądu (zwanej dalej „sporną uchwałą”), któremu to odwołaniu od spornej uchwały towarzyszył wniosek o wyłączenie od jego rozpoznania wszystkich sędziów Sądu Najwyższego orzekających w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Polska), która jest właściwa do rozpoznania wspomnianego odwołania.

Prawo polskie

Konstytucja

- 3 Zgodnie z art. 7 Konstytucji:
„Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa”.

4 Artykuł 10 Konstytucji stanowi:

„1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.

2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały”.

5 Artykuł 45 ust. 1 Konstytucji przewiduje:

„Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”.

6 Artykuł 60 Konstytucji stanowi:

„Obywatele polscy korzystający z pełni praw publicznych mają prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach”.

7 Zgodnie z art. 77 ust. 2 Konstytucji:

„Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw”.

8 Na mocy art. 179 Konstytucji:

„Sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek [KRS], na czas nieoznaczony”.

9 Artykuł 184 Konstytucji stanowi:

„Naczelny Sąd Administracyjny oraz inne sądy administracyjne sprawują, w zakresie określonym w ustawie, kontrolę działalności administracji publicznej. [...]”.

Nowa ustawa o Sądzie Najwyższym

10 W dniu 20 grudnia 2017 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (zwany dalej „Prezydentem RP”) podpisał ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2018 poz. 5, zwaną dalej „nową ustawą o Sądzie Najwyższym”). Ustawa ta weszła w życie w dniu 3 kwietnia 2018 r.

11 W nowej ustawie o Sądzie Najwyższym między innymi utworzono w Sądzie Najwyższym Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

12 Zgodnie z art. 26 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym:

„Do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpatrywanie skarg nadzwyczajnych, rozpoznawanie protestów wyborczych i protestów przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego i referendum konstytucyjnego oraz stwierdzanie ważności wyborów i referendum, inne sprawy z zakresu prawa publicznego, w tym sprawy z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego oraz sprawy, w których złożono odwołanie od decyzji Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, a także skargi dotyczące przewlekłości postępowania przed sądami powszechnymi i wojskowymi oraz Sądem Najwyższym”.

- 13 Artykuł 29 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym zawiera zapis, że sędziów Sądu Najwyższego powołuje Prezydent RP na wniosek KRS.

Ustawa o KRS

- 14 Działalność KRS reguluje ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. 2011 Nr 126 r. poz. 714), ze zmianami wprowadzonymi w szczególności ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018 poz. 3) i ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018 poz. 1443) (zwana dalej „ustawą o KRS”).

- 15 Artykuł 37 ust. 1 ustawy o KRS stanowi:

„Jeżeli na stanowisko sędziowskie zgłosił się więcej niż jeden kandydat, [KRS] rozpatruje i ocenia wszystkie zgłoszone kandydatury łącznie. W takim przypadku [KRS] podejmuje uchwałę obejmującą rozstrzygnięcia w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w stosunku do wszystkich kandydatów”.

- 16 Zgodnie z art. 43 tej ustawy:

„1. Uchwała [KRS] staje się prawomocna, jeżeli nie przysługuje od niej odwołanie.

2. Jeżeli uchwały, o której mowa w art. 37 ust. 1, nie zaskarżyli wszyscy uczestnicy postępowania, uchwała ta staje się prawomocna w części obejmującej rozstrzygnięcia o nieprzedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego tych uczestników postępowania, którzy nie wnieśli odwołań, z zastrzeżeniem art. 44 ust. 1b”.

- 17 Artykuł 44 ustawy o KRS przewidywał:

„1. Uczestnik postępowania może odwołać się do Sądu Najwyższego z powodu sprzeczności uchwały [KRS] z prawem, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej. [...]

1a. W sprawach indywidualnych dotyczących powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego odwołanie przysługuje do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W sprawach tych odwołanie do Sądu Najwyższego nie przysługuje. Odwołanie do Naczelnego Sądu Administracyjnego nie może być oparte na zarzucie niewłaściwej oceny spełniania przez kandydatów kryteriów uwzględnianych przy podejmowaniu rozstrzygnięcia w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego.

1b. Jeżeli uchwały, o której mowa w art. 37 ust. 1, w sprawach indywidualnych dotyczących powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego nie zaskarżyli wszyscy uczestnicy postępowania, staje się ona prawomocna w części obejmującej rozstrzygnięcie o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego, a także w części obejmującej rozstrzygnięcie o nieprzedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego tych uczestników postępowania, którzy nie wnieśli odwołań.

[...]

3. Do postępowania przed Sądem Najwyższym i Naczelny Sąd Administracyjny stosuje się przepisy [kodeksu postępowania cywilnego] o skardze kasacyjnej. Przepisu art. 871 tej ustawy nie stosuje się.
4. W sprawach indywidualnych dotyczących powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego uchylenie przez Naczelny Sąd Administracyjny uchwały [KRS] o nieprzedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego jest równoznaczne z przyjęciem zgłoszenia uczestnika postępowania, który wniósł odwołanie, kandydatury na wolne stanowisko sędziowskie w Sądzie Najwyższym, co do którego w dniu wydania orzeczenia przez Naczelny Sąd Administracyjny postępowanie przed [KRS] nie zostało zakończone, a w przypadku braku takiego postępowania, na kolejne wolne stanowisko sędziowskie w Sądzie Najwyższym objęte obwieszczeniem”.
- 18 Ustęp 1a został wprowadzony do tego art. 44 ustawy o KRS ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie w dniu 17 stycznia 2018 r., natomiast ust. 1b i 4 tego artykułu zostały wprowadzone ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie w dniu 27 lipca 2018 r. Przed wprowadzeniem tych zmian odwołania, o których mowa we wspomnianym art. 44 ust. 1a, były wnoszone do Sądu Najwyższego zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy o KRS.
- 19 Wyrokiem z dnia 25 marca 2019 r. Trybunał Konstytucyjny (Polska) stwierdził niezgodność art. 44 ust. 1a ustawy o KRS z art. 184 Konstytucji zasadniczo ze względu na to, że właściwość przyznana Nacelnemu Sądowi Administracyjnemu w tym art. 44 ust. 1a nie jest uzasadniona rodzajem danych spraw, charakterystyką ustrojową tego sądu ani procedurą stosowaną przez wspomniany sąd. W wyroku tym Trybunał Konstytucyjny wskazał również, że stwierdzenie niekonstytucyjności tego przepisu „skutkuje koniecznością zakończenia wszelkich postępowań sądowych toczonych na podstawie nieobowiązującego przepisu”.
- 20 Następnie art. 44 ustawy o KRS został zmieniony ustawą z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. 2019 poz. 914, zwaną dalej „ustawą z dnia 26 kwietnia 2019 r.”), która weszła w życie w dniu 23 maja 2019 r. Artykuł 44 ust. 1 ma obecnie następujące brzmienie:
- „Uczestnik postępowania może odwołać się do Sądu Najwyższego z powodu sprzeczności uchwały [KRS] z prawem, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej. Odwołanie nie przysługuje w sprawach indywidualnych dotyczących powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego”.
- 21 Ponadto art. 3 ustawy z dnia 26 kwietnia 2019 r. przewiduje, że „[p]ostępowania w sprawach odwołań od uchwał [KRS] w sprawach indywidualnych dotyczących powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy podlegają umorzeniu z mocy prawa”.

Ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych

- 22 Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo ustroju sądów powszechnych, ze zmianami (Dz.U. 2019 poz. 52, zwana dalej „u.p.u.s.p.”), stanowi w art. 22a:

„[...]

§ 4b. Nie wymaga zgody sędziego przeniesienie go do innego wydziału, jeżeli:

- 1) przeniesienie następuje do wydziału, w którym rozpoznaje się sprawy z tego samego zakresu;
[...]

§ 4c. Przepisów § 4b pkt 1 [...] nie stosuje się do sędziego, którego w okresie trzech lat przeniesiono do innego wydziału bez jego zgody. [...]

§ 5. Sędzia lub asesor sądowy, któremu zmieniono podział czynności w sposób skutkujący zmianą zakresu jego obowiązków, w szczególności przeniesieniem do innego wydziału sądu, może odwołać się do [KRS] w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania nowego zakresu obowiązków. Odwołanie nie przysługuje w przypadku:

- 1) przeniesienia do wydziału, w którym rozpoznaje się sprawy z tego samego zakresu;
[...]

Kodeks postępowania cywilnego

- 23 Na podstawie art. 49 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ze zmianami (Dz.U. 2018 poz. 1360) (zwanej dalej „k.p.c.”):

„[...] sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie”.

- 24 Artykuł 50 § 3 k.p.c. stanowi:

„Do czasu rozstrzygnięcia wniosku o wyłączenie sędziego:

- 1) sędzia, którego dotyczy wniosek, może podejmować dalsze czynności;
- 2) nie może zostać wydane orzeczenie lub zarządzenie kończące postępowanie w sprawie”.

- 25 Artykuł 365 § 1 k.p.c. przewiduje:

„Orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby”.

- 26 Artykuł 388 § 1 k.p.c. stanowi:

„W razie wniesienia skargi kasacyjnej, gdyby na skutek wykonania orzeczenia stronie mogła być wyrządzona niepowetowana szkoda, sąd drugiej instancji może wstrzymać wykonanie zaskarżonego orzeczenia do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego [...]. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym. [...]”.

- 27 Zgodnie z art. 391 § 1 k.p.c.:

„Jeżeli nie ma szczególnych przepisów o postępowaniu przed sądem drugiej instancji, do postępowania tego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. [...]”.

28 Artykuł 398²¹ k.p.c. stanowi:

„Jeżeli nie ma szczególnych przepisów o postępowaniu przed Sądem Najwyższym, do postępowania tego stosuje się odpowiednio przepisy o apelacji [...]”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 29 W.Ż. jest sędzią Sądu Okręgowego w K. Decyzją z dnia 27 sierpnia 2018 r. prezes tego sądu postanowił, na podstawie art. 22a § 4b pkt 1 u.p.u.s.p., o przeniesieniu W.Ż. z wydziału, w którym dotąd orzekał, do innego wydziału owego sądu.
- 30 W.Ż. wniósł od tej decyzji odwołanie do KRS na podstawie art. 22a § 5 u.p.u.s.p. Na mocy spornej uchwały KRS umorzyła postępowanie w przedmiocie tego odwołania.
- 31 W dniu 14 listopada 2018 r. W.Ż. wniósł od spornej uchwały odwołanie do Sądu Najwyższego – sądu, w ramach którego rozpoznanie tego odwołania powinno należeć do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. W tym kontekście W.Ż. wystąpił jednak również z wnioskiem o wyłączenie wszystkich sędziów orzekających w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, argumentując, że ze względu na sposób ich powołania nie dają oni wymaganej rękojmi niezawisłości i bezstronności. Rozpoznanie tego wniosku należy do Sądu Najwyższego (Izba Cywilna) w składzie trzech sędziów.
- 32 Co się tyczy wspomnianego sposobu powołania, sąd odsyłający, a mianowicie Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) w powiększonym składzie siedmiu sędziów, wyjaśnia, że uchwała KRS nr 331/2018 z dnia 28 sierpnia 2018 r. obejmująca wniosek do Prezydenta RP o powołanie odnośnych osób do pełnienia urzędu sędziego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, była przedmiotem odwołań wniesionych na podstawie art. 44 § 1a ustawy o KRS do Naczelnego Sądu Administracyjnego (Polska) przez kandydatów, których kandydatury nie zostały przedstawione do powołania przez KRS w owej uchwale.
- 33 Prawomocnym postanowieniem z dnia 27 września 2018 r. Naczelny Sąd Administracyjny, działając na podstawie art. 388 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. i art. 44 ust. 3 ustawy o KRS, wstrzymał wykonanie uchwały nr 331/2018.
- 34 Pomimo faktu wniesienia wspomnianych odwołań oraz wydania powyższego postanowienia Prezydent RP, w dniu 10 października 2018 r., powołał do pełnienia urzędu sędziego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych niektórych kandydatów, którzy zostali przedstawieni przez KRS w uchwale nr 331/2018.
- 35 Wkrótce potem Naczelny Sąd Administracyjny, postanowieniami z dnia 22 listopada 2018 r., zawiesił postępowania w sprawie skierowanych do niego odwołań do czasu wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie pytań prejudycjalnych, z którymi ten sam sąd krajowy wystąpił do niego postanowieniem z dnia 21 listopada 2018 r. w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 2 marca 2021 r., A.B. i in. (powołanie sędziów Sądu Najwyższego – odwołanie) (C-824/18, zwany dalej „wyrokiem A.B. i in.”, EU:C:2021:153), dotyczący innej uchwały KRS, w której Prezydentowi RP przedstawiono kandydaturę określonych osób do powołania do pełnienia urzędu sędziego w Izbie Cywilnej i w Izbie Karnej Sądu Najwyższego. Poprzez tamte pytania Naczelny Sąd Administracyjny dążył w istocie do ustalenia, czy prawo Unii stoi na przeszkodzie przepisom takim jak przepisy art. 44 ust. 1a–4 ustawy o KRS.

- 36 W dniu 20 lutego 2019 r. Prezydent RP wręczył akt powołania do pełnienia urzędu sędziego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych osobie, której kandydatura również została objęta wnioskiem KRS zawartym w uchwale nr 331/2018 (zwanej dalej „sędzią, o którym tu mowa”).
- 37 W dniu 8 marca 2019 r. sędzia, o którym tu mowa, orzekając w składzie jednoosobowym, nie dysponując aktami sprawy znajdującymi się wówczas w posiadaniu Sądu Najwyższego (Izba Cywilna), orzekającego w składzie trzech sędziów, i bez wysłuchania W.Ż., wydał postanowienie o odrzuceniu odwołania tego ostatniego od spornej uchwały ze względu na jego niedopuszczalność (zwane dalej „spornym postanowieniem”).
- 38 Postanowieniem z dnia 20 marca 2019 r. Sąd Najwyższy (Izba Cywilna), rozpoznając sprawę w składzie trzech sędziów, orzekł, że wydanie spornego postanowienia naruszyło art. 50 § 3 pkt 2 k.p.c., podkreślając, że przepis ten zakazuje wydania orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie tak długo, jak długo nie zostanie rozpoznany wniosek o wyłączenie sędziego zgłoszony przez jakiegokolwiek innego sędziego. W tym samym postanowieniu wspomniany sąd stwierdził ponadto, że sporne postanowienie naruszało przysługujące W.Ż. prawo do obrony w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), oraz art. 47 karty praw podstawowych, ponieważ zostało wydane przez skład, który nie dysponował aktami sprawy, a W.Ż. nie umożliwiono zapoznania się ze stanowiskiem prokuratora.
- 39 W postanowieniu tym wspomniany sąd zbadał również kwestię, czy sędzia, o którym tu mowa, rzeczywiście miał status sędziego, gdyż w przeciwnym razie należałoby uznać sporne postanowienie za prawnie nieistniejące. Przesądzenie tej kwestii miało znaczenie dla wyniku rozpoznania przez ten sąd wniosku o wyłączenie, ponieważ gdyby sporne postanowienie prawnie istniało, postępowanie o wyłączenie musiałoby zostać zakończone (umorzone) jako bezprzedmiotowe, natomiast w przypadku gdyby postanowienie to prawnie nie istniało, zgłoszony przez W.Ż. wniosek o wyłączenie należałoby rozpoznać. W tych okolicznościach Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) w składzie trzech sędziów postanowił przedstawić sądowi odsyłającemu zagadnienie prawne wyrażające się w następujących pytaniach:
- „1) Czy postanowienie o odrzuceniu wniesionego do Sądu Najwyższego odwołania od uchwały [KRS], wydane w jednoosobowym składzie, w którym zasiadała osoba powołana do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego mimo uprzedniego zaskarżenia do Naczelnego Sądu Administracyjnego uchwały [KRS] obejmującej wniosek o powołanie tej osoby do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego i niezakończenia postępowania przed Nacelnym Sądem Administracyjnym do chwili doręczenia aktu powołania, istnieje w znaczeniu prawnoprosesowym i kończy postępowanie wszczęte wniesieniem tego odwołania?
- 2) Czy znaczenie dla rozstrzygnięcia zagadnienia określonego w punkcie 1 ma okoliczność, że Naczelny Sąd Administracyjny przed doręczeniem aktu powołania do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego wstrzymał wykonanie uchwały [KRS] na podstawie art. 388 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. i z art. 44 ust. 3 ustawy [o KRS]?”.
- 40 Sąd odsyłający uważa, że odpowiedź na przedstawione mu pytania będzie zależeć w szczególności od tego, czy sędzia powołany w takich okolicznościach może zostać uznany za sąd niezawisły, bezstronny i ustanowiony uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 267 TFUE i art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych, a także art. 6 ust. 1 EKPC.

- 41 Zdaniem sądu odsyłającego art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE wymaga bowiem, by państwa członkowskie zapewniły, że ich sądy krajowe orzekające w dziedzinach objętych prawem Unii będą odpowiadały takim wymogom, co oznacza w szczególności, że właściwi sędziowie mają być powoływani zgodnie z prawem.
- 42 Tymczasem sąd odsyłający wskazuje, że z jednej strony Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych ma w swojej właściwości sprawy dotyczące dziedzin objętych prawem Unii takie jak na przykład sprawy z zakresu ochrony konkurencji i regulacji energetyki. Z drugiej strony sporne postanowienie zapadło w sprawie dotyczącej statusu i ochrony niezawisłości sędziego sądu krajowego, który sam ma orzekać w dziedzinach objętych prawem Unii, co wymaga na każdym etapie postępowania głównego poszanowania wymogów określonych w art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych.
- 43 Ponadto sąd odsyłający stoi na stanowisku, że sędzia, o którym tu mowa, został powołany z rażącym i intencjonalnym naruszeniem podstawowych przepisów prawa polskiego regulujących procedurę powoływania sędziów.
- 44 Po pierwsze bowiem, do wspomnianego powołania doszło mimo uprzedniego zaskarżenia do Naczelnego Sądu Administracyjnego uchwały nr 331/2018 obejmującej wniosek o powołanie sędziego, o którym tu mowa. Tymczasem z art. 179 Konstytucji wynika, że taki wniosek ma charakter konstytutywny, a zatem dopóki prawne istnienie wspomnianej uchwały pozostaje niepewne ze względu na wniesienie odwołania, jakiegokolwiek powołanie pozbawione jest podstawy prawnej, gdyż takie odwołanie ma na celu zagwarantowanie uczestnikom postępowania nominacyjnego ochronę ich prawa dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach oraz prawa do sądu, zgodnie z art. 45 ust. 1, art. 60 i art. 77 ust. 2 Konstytucji.
- 45 Uregulowanie zawarte w art. 44 ust. 1b i 4 ustawy o KRS nie może zdaniem sądu odsyłającego wpływać na powyższy wniosek. Jak bowiem zostało podkreślone w pkt 35 niniejszego wyroku, Naczelny Sąd Administracyjny wystąpił do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie, w której zapadł wyrok A.B. i in., z powodu wątpliwości, jakie ten sąd krajowy powziął w przedmiocie zgodności tego uregulowania krajowego z prawem Unii. Sąd odsyłający podkreśla zatem, że to Naczelny Sąd Administracyjny, przy uwzględnieniu wskazówek, jakich Trybunał udzieli mu w tej sprawie, powinien orzec o owej zgodności lub zapewnić wykładnię tych przepisów zgodną z prawem Unii.
- 46 Po drugie, dokonując spornego powołania pomimo prawomocnego postanowienia, na mocy którego Naczelny Sąd Administracyjny wstrzymał wykonanie uchwały nr 331/2018, Prezydent RP naruszył przepisy art. 365 § 1 w związku z art. 391 § 1, z art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 44 ust. 3 ustawy o KRS. Dodatkowo powołanie sędziego, o którym tu mowa, narusza w ocenie sądu odsyłającego również art. 7 i 10 Konstytucji, ponieważ Prezydent RP nie uszanował kompetencji w zakresie orzekania, które zostały powierzone Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu.
- 47 Co więcej, takie niezgodne z prawem powołanie wpisuje się w szerszy kontekst, w którym z wielokrotności zostały działania podejmowane w celu uniemożliwienia skutecznej kontroli sądowej uchwał KRS obejmujących wnioski o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego.
- 48 Przejawem takich działań jest zdaniem sądu odsyłającego, po pierwsze, uchwalenie art. 44 ust. 1b i 4 ustawy o KRS, których zgodność z prawem Unii była, jak już wcześniej wspomniano, przedmiotem pytań skierowanych do Trybunału w sprawie, w której zapadł wyrok A.B. i in., po

drugie, wniesienie przez KRS i grupę senatorów do Trybunału Konstytucyjnego skarg, które doprowadziły do tego, że trybunał ten, w wyroku z dnia 25 marca 2019 r., orzekł o niekonstytucyjności art. 44 ust. 1a ustawy o KRS oraz o konieczności zakończenia wszelkich postępowań toczących się przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w przedmiocie odwołań od takich uchwał, oraz, po trzecie, przyjęcie ustawy z dnia 26 kwietnia 2019 r., na mocy której postępowania te zostały umorzone z mocy prawa, a możliwość wnoszenia tego rodzaju odwołań w przyszłości została wyłączona.

- 49 Zdaniem sądu odsyłającego do powyższego dochodzi także fakt, że powołanie sędziego, o którym tu mowa, było obarczone innymi wadami, na które wskazuje okoliczność, iż piętnastu obecnych członków KRS będących sędziami zostało wybranych przez Sejm, a nie, jak wcześniej, przez środowisko sędziowskie, oraz okoliczność, że wybór owych członków KRS nastąpił po wcześniejszym skróceniu kadencji członków poprzedniego składu Rady, której długość jest zagwarantowana w Konstytucji. Aspekty te stały się ze swej strony przedmiotem pytań prejudycjalnych skierowanych do Trybunału w ramach spraw połączonych, w których zapadł wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982).
- 50 Mając na uwadze ogół okoliczności, w jakich doszło do powołania sędziego, o którym tu mowa, sąd odsyłający stoi na stanowisku, że sędzia ten nie daje wymaganej rękojmi swojej niezawisłości i bezstronności. Wspomniane okoliczności mogą bowiem, w przekonaniu jednostek, rodzić w tym względzie wątpliwości oraz narażać tego sędziego na zewnętrzne naciski ze strony organów, które dokonały jego powołania, a następnie podejmowały działania, aby uniemożliwić podważenie tego powołania na drodze sądowej. Okoliczności te stwarzają również ryzyko nieobiektywnego zachowania w ramach sporu w postępowaniu głównym, o czym świadczy wydanie przez sędziego, o którym tu mowa, spornego postanowienia.
- 51 W tym kontekście Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) w powiększonym składzie siedmiu sędziów postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 2, art. 6 ust. 1 i 3 oraz art. 19 ust. 1 drugi akapit [TUE] w związku z art. 47 [karty praw podstawowych] i z art. 267 [TFUE] należy interpretować w ten sposób, że nie jest sądem niezawisłym, bezstronnym i ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii [...] sąd, w którego jednoosobowym składzie zasiada osoba powołana do pełnienia urzędu sędziego z rażącym naruszeniem reguł prawa państwa członkowskiego dotyczących powoływania sędziów, w szczególności polegającym na powołaniu tej osoby do pełnienia urzędu sędziego mimo uprzedniego zaskarżenia do właściwego sądu krajowego (Naczelnego Sądu Administracyjnego) uchwały organu krajowego ([KRS]) obejmującej wniosek o jej powołanie do pełnienia urzędu sędziego, mimo wstrzymania wykonania tej uchwały zgodnie z prawem krajowym oraz mimo niezakończenia postępowania przed właściwym sądem krajowym (Naczelnym Sądem Administracyjnym) przed doręczeniem aktu powołania?”.

Postępowanie przed Trybunałem

W przedmiocie wniosku o zastosowanie trybu przyspieszonego

- 52 Sąd odsyłający zwrócił się z wnioskiem o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego leżącego u podstaw niniejszego wyroku w trybie przyspieszonym na podstawie art. 105 regulaminu postępowania przed Trybunałem. Na poparcie tego wniosku sąd ten wskazał, że zastosowanie tego trybu jest uzasadnione ze względu na to, iż znaczenie odpowiedzi na pytanie prejudycjalne skierowane do Trybunału wykracza poza okoliczności sprawy, w której pytanie zostało przedstawione, i może mieć wpływ na działalność orzeczniczą innych sędziów od niedawna zasiadających w poszczególnych izbach Sądu Najwyższego, których powołanie nastąpiło w okolicznościach częściowo lub całkowicie analogicznych do okoliczności powołania sędziego, o którym tu mowa.
- 53 Artykuł 105 § 1 regulaminu postępowania przewiduje, że na wniosek sądu odsyłającego lub w wyjątkowych przypadkach z urzędu, jeżeli charakter sprawy wymaga niezwłocznego rozstrzygnięcia, prezes Trybunału może postanowić, po zapoznaniu się ze stanowiskiem sędziego sprawozdawcy i rzecznika generalnego, o rozpatrzeniu odesłania prejudycjalnego w trybie przyspieszonym.
- 54 Należy przypomnieć, że taki tryb przyspieszony stanowi instrument proceduralny służący zaradzeniu nadzwyczaj pilnej sytuacji. Ponadto z orzecznictwa Trybunału wynika również, że tryb przyspieszony może nie podlegać zastosowaniu, gdy delikatny i złożony charakter problemów prawnych, które rodzą się w związku z daną sprawą, jest trudny do pogodzenia z zastosowaniem takiego trybu, zwłaszcza gdy nie wydaje się właściwe skrócenie pisemnego etapu postępowania przed Trybunałem (wyrok z dnia 18 maja 2021 r., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 103 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 55 W niniejszej sprawie w dniu 20 sierpnia 2019 r. prezes Trybunału postanowił, po zapoznaniu się ze stanowiskiem sędziego sprawozdawcy i rzecznika generalnego, nie uwzględniać wniosku, o którym mowa w pkt 52 niniejszego wyroku.
- 56 Z postanowienia odsyłającego wynika bowiem, że sprawa w postępowaniu głównym dotyczy zasadniczo odwołania, w którym sędzia kwestionuje decyzję o przeniesieniu go z wydziału sądu, w którym dotychczas orzekał, do innego wydziału tego samego sądu, z którym to odwołaniem powiązany jest wniosek o wyłączenie sędziów mających to odwołanie rozpoznawać. Sprawa tego rodzaju jako taka nie może zaś zazwyczaj prowadzić do powstania nadzwyczaj pilnej sytuacji.
- 57 Ponadto, o ile postawione pytanie rzeczywiście dotyczy podstawowych przepisów prawa Unii, o tyle ma ono złożony i nadzwyczaj delikatny charakter i samo wpisuje się w stosunkowo zawiły krajowy kontekst proceduralny i prawny, skutkiem czego nie kwalifikuje się do zastosowania trybu odbiegającego od zwykłych zasad proceduralnych. W pozostałym zakresie należy również mieć na uwadze fakt, że – jak wynika z pkt 45, 48 i 49 niniejszego wyroku – niektóre wątpliwości sądu odsyłającego, z których wynika tak postawione pytanie, zostały już poruszone w ramach innych odesłań prejudycjalnych, które znajdują się na dość zaawansowanym etapie postępowania.

W przedmiocie ustnego etapu postępowania i wniosku o jego otwarciu na nowo

- 58 Po zakończeniu pisemnego etapu postępowania, na rozprawie, która odbyła się w dniu 22 września 2020 r., wysłuchano wystąpień ustnych zainteresowanych stron i w szczególności rządu polskiego. Rzecznik generalny przedstawił swoją opinię w dniu 15 kwietnia 2021 r., kiedy to w konsekwencji został zakończony ustny etap postępowania.
- 59 Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 7 maja 2021 r. rząd polski wniosł o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo.
- 60 W uzasadnieniu tego wniosku rząd polski wskazał na rozbieżność stanowisk, jeżeli chodzi o ocenę procesu powoływania sędziów w poszczególnych państwach członkowskich w świetle prawa Unii, reprezentowanych z jednej strony w opinii przedstawionej przez rzecznika generalnego w niniejszej sprawie i z drugiej strony w opinii rzecznika generalnego G. Hogana w sprawie Repubblika (C-896/19, EU:C:2020:1055) i w wyroku z dnia 20 kwietnia 2021 r., Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311).
- 61 Rząd polski uważa także, że otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo jest w tym wypadku uzasadnione z tego względu, że w swej opinii, z którą rząd ten się nie zgadza, rzecznik generalny w niewystarczającym stopniu uwzględnił jego argumenty, w związku z czym opinii tej brakuje obiektywizmu.
- 62 W tym względzie należy przypomnieć, po pierwsze, że statut Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz regulamin postępowania przed Trybunałem nie dają zainteresowanym, o których mowa w art. 23 tego statutu, możliwości przedkładania uwag w odpowiedzi na opinię przedstawioną przez rzecznika generalnego (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 63 Po drugie, na podstawie art. 252 akapit drugi TFUE rzecznik generalny przedstawia publicznie, przy zachowaniu całkowitej bezstronności i niezależności, uzasadnioną opinię w sprawach, które zgodnie ze statutem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wymagają jego zaangażowania. Trybunał nie jest związany ani tą opinią, ani uzasadnieniem, w oparciu o które rzecznik generalny dochodzi do zawartych w opinii wniosków. W konsekwencji okoliczność, że jedna z zainteresowanych stron nie zgadza się z opinią rzecznika generalnego, bez względu na to, jakie kwestie rzecznik generalny porusza w swojej opinii, nie może sama w sobie stanowić uzasadnienia dla otwarcia ustnego etapu postępowania na nowo (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 64 Co się tyczy twierdzeń rządu polskiego odnoszących się do podnoszonego braku obiektywizmu opinii rzecznika generalnego, wystarczy zauważyć, że okoliczność, iż zdaniem tego rządu jego argumenty nie zostały, w ramach niniejszego postępowania w trybie prejudycjalnym, wystarczająco uwzględnione we wspomnianej opinii, nie może w każdym razie dowodzić takiego braku obiektywizmu.
- 65 Zgodnie z art. 83 regulaminu postępowania Trybunał może ponadto w każdej chwili, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, postanowić o otwarciu ustnego etapu postępowania na nowo, w szczególności jeśli uzna, że okoliczności zawisłej przed nim sprawy nie są wystarczająco wyjaśnione, lub jeśli po zamknięciu ustnego etapu postępowania strona przedstawiła nowy fakt mogący mieć decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia Trybunału.

- 66 W niniejszym wypadku Trybunał stwierdza jednak, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, że w następstwie pisemnego etapu postępowania oraz przeprowadzonej przed Trybunałem rozprawy dysponuje on wszystkimi informacjami koniecznymi do wydania wyroku w przedmiocie rozpatrywanego tu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Trybunał stwierdza ponadto, że złożony przez rząd polski wniosek o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo nie wskazuje na zaistnienie nowej okoliczności faktycznej, która mogłaby mieć wpływ na orzeczenie, jakie ma zapaść.
- 67 W tych okolicznościach nie zachodzi potrzeba otwarcia ustnego etapu postępowania na nowo.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 68 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał musi w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania (wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 69 W niniejszym wypadku z postanowienia odsyłającego wynika, że sąd odsyłający ma rozstrzygnąć zagadnienia prawne, przytoczone w pkt 39 niniejszego wyroku, z którymi zwrócił się do niego Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) w składzie trzech sędziów. W drodze tych zagadnień ten ostatni sąd zmierza do ustalenia, czy jest on uprawniony do pominięcia spornego postanowienia i w rezultacie powinien kontynuować rozpoznanie wniosku o wyłączenie, z którym wystąpiono do niego w ramach sprawy w postępowaniu głównym, czy też jest on zobowiązany umorzyć postępowanie w przedmiocie tego wniosku z tego względu, że owo postanowienie zakończyło sprawę w postępowaniu głównym poprzez stwierdzenie niedopuszczalności odwołania wniesionego przez W.Ż. od spornej uchwały do Sądu Najwyższego.
- 70 Ponadto należy podkreślić, że w spornej uchwale KRS umorzyła postępowanie w przedmiocie odwołania wniesionego przez W.Ż. od decyzji, na mocy której Prezes Sądu Okręgowego w K. – sądu, w którym W.Ż. orzeka jako sędzia – przeniósł go bez jego zgody z wydziału, w którym orzekał dotychczas, do innego wydziału tego sądu.
- 71 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy rozpoznający wniosek o wyłączenie sędziego, zgłoszony w ramach odwołania, w którym sędzia kwestionuje decyzję o przeniesieniu go bez jego zgody z jednego do innego wydziału sądu, w którym orzeka, powinien uznać za niebyłe postanowienie, na mocy którego organ orzekający w ostatniej instancji i w składzie jednego sędziego to odwołanie odrzuca, a to z tego względu, że z uwagi na okoliczności, w których doszło do powołania sędziego orzekającego jednoosobowo w tym organie, ten ostatni nie jest niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu przywołanego powyżej art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.
- 72 Co się tyczy owych okoliczności, sąd odsyłający w swym pytaniu zwraca szczególną uwagę na fakt, że w momencie powołania sędziego, o którym tu mowa, uchwała KRS, w której przedstawiono wniosek o powołanie tego sędziego, była przedmiotem odwołania do sądu, a także fakt, że Naczelny Sąd Administracyjny, rozpoznający to odwołanie, wstrzymał wykonanie tej uchwały.

- 73 Jak wynika z pkt 45, 48 i 49 niniejszego wyroku, w uzasadnieniu postanowienia odsyłającego sąd odsyłający wyraża także powzięte przez niego w tym kontekście wątpliwości w zakresie, z jednej strony, kolejnych zmian, którym podlegały przepisy krajowe regulujące takie postępowania odwoławcze i właściwość Naczelnego Sądu Administracyjnego do ich rozpoznania oraz, z drugiej strony, dostrzegalnego braku niezależności KRS, przy czym podkreśla, że oba te zagadnienia były już ponadto przedmiotem skierowanych do Trybunału odesłań prejudycjalnych, odpowiednio, w sprawie, w której zapadł wyrok A.B. i in., oraz w sprawach połączonych zakończonych wyrokiem z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982).

W przedmiocie właściwości Trybunału

- 74 Zdaniem Prokuratora Generalnego procedury powoływania sędziów oraz przesłanki ważności takich powołań należą do wyłącznej kompetencji państw członkowskich i pozostają poza zakresem stosowania prawa Unii. Kwestie te nie są zatem objęte właściwością Trybunału.
- 75 W tym względzie należy przypomnieć, że – jak wynika z utrwalonego orzecznictwa – chociaż organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich należy do kompetencji tych ostatnich, to przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie mają obowiązek dotrzymywać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii oraz że może to dotyczyć w szczególności przepisów krajowych dotyczących przyjmowania decyzji o powołaniu sędziów lub, w stosownym wypadku, przepisów dotyczących odpowiedniej kontroli sądowej w kontekście takich postępowań nominacyjnych (zob. podobnie wyrok A.B. i in., pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok z dnia 20 kwietnia 2021 r., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 48).
- 76 Ponadto taka argumentacja Prokuratora Generalnego wiąże się w rzeczywistości z samym zakresem, a zatem i wykładnią przywołanych w pytaniu prejudycjalnym postanowień prawa pierwotnego, która to wykładnia w sposób oczywisty należy do właściwości Trybunału na podstawie art. 267 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 18 maja 2021 r., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 111 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 77 Z kolei rząd polski podnosi, że pytanie prejudycjalne nie ma na celu uzyskania wykładni prawa Unii, lecz służy jedynie potwierdzeniu tezy sądu odsyłającego, że sędzia, o którym tu mowa, nie jest niezawisły, bezstronny i powołany na podstawie ustawy, co wymaga zarazem dokonania wykładni prawa krajowego dotyczącego procedury powoływania sędziów i dokonania subsumpcji stanu faktycznego do tak wywiezionej normy oraz ustalenia, czy takie naruszenie prawa krajowego doprowadziło do naruszenia prawa Unii. Tymczasem takie kwestie nie są objęte właściwością Trybunału orzekającego w trybie prejudycjalnym.
- 78 W tym względzie należy jednak przypomnieć, po pierwsze, że chociaż w ramach postępowania, o którym mowa w art. 267 TFUE, opartego na wyraźnym rozdziale zadań sądów krajowych i Trybunału, ocena stanu faktycznego sprawy oraz wykładnia i zastosowanie prawa krajowego należą wyłącznie do sądu krajowego (zob. w szczególności wyrok z dnia 26 kwietnia 2017 r., Farkas, C-564/15, EU:C:2017:302, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo), to niemniej jednak zadaniem Trybunału jest przedstawienie sądowi krajowemu, który zwrócił się do niego z odesłaniem prejudycjalnym, elementów wykładni prawa Unii, które mogą okazać się niezbędne dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, przy jednoczesnym uwzględnieniu zawartych w postanowieniu odsyłającym wskazówek dotyczących prawa krajowego znajdującego zastosowanie w sprawie oraz okoliczności faktycznych ją charakteryzujących.

- 79 Po drugie, jakkolwiek w ramach takiego postępowania prejudycjalnego Trybunał nie jest umocowany do rozstrzygania w przedmiocie zgodności przepisów prawa krajowego z prawem Unii, to jednak jest on właściwy do udzielenia sądowi odsyłającemu wszelkich wskazówek w zakresie wykładni tego prawa, które mogą umożliwić temu sądowi ocenę powyższej zgodności w celu wydania orzeczenia w zawisłej przed nim sprawie (wyrok z dnia 20 kwietnia 2021 r., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 80 Z powyższego wynika, że Trybunał jest właściwy do rozpoznania wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w niniejszej sprawie.

W przedmiocie dopuszczalności

- 81 Rząd polski i Prokurator Generalny twierdzą, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest niedopuszczalny z wielorakich powodów.
- 82 Po pierwsze, Prokurator Generalny utrzymuje, że rozpoznając odwołanie takie jak to będące przedmiotem postępowania głównego, które jest skierowane przeciwko uchwale KRS, Sąd Najwyższy działa nie jako sąd orzekający w sporze, lecz jako „organ ochrony prawnej” w ramach postępowania dotyczącego wydania uchwały „abstrakcyjnej”.
- 83 W tym względzie należy przypomnieć, że warunki, w jakich Trybunał wypełnia swą funkcję w ramach procedury prejudycjalnej, są niezależne od natury i celu postępowań wszczynanych przed sądami krajowymi. Artykuł 267 TFUE odnosi się do wyroku, jaki ma wydać sąd krajowy, nie przewidując szczególnego trybu w zależności od jego charakteru (wyrok z dnia 16 grudnia 1981 r., Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, pkt 33).
- 84 Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, sądy krajowe są uprawnione do skierowania sprawy do Trybunału, w przypadku gdy zawisnie przed nimi spór i muszą wydać rozstrzygnięcie w ramach postępowania mającego na celu wydanie orzeczenia o charakterze sądowym (zob. podobnie wyrok z dnia 31 stycznia 2013 r., Bełow, C-394/11, EU:C:2013:48, pkt 39).
- 85 Otóż bezsprzecznie jest tak w niniejszym wypadku.
- 86 Jak wynika bowiem z postanowienia odsyłającego, w sprawie w postępowaniu głównym Sąd Najwyższy ma wydać orzeczenie w przedmiocie odwołania, w ramach którego W.Ż. kwestionuje uchwałę KRS umarzającą postępowanie w sprawie odwołania, które wniósł on do tego organu od decyzji o przeniesieniu go bez jego zgody z jednego do innego wydziału sądu, w którym orzeka jako sędzia.
- 87 Po drugie, rząd polski argumentuje, że postanowienia prawa Unii, o których wykładnię w tym wypadku wniesiono, nie znajdują zastosowania w sprawie w postępowaniu głównym i nie mogą w szczególności nakładać na państwa członkowskie żadnych zobowiązań przy ustalaniu regulacji dotyczących przenoszenia sędziów czy procedury ich powoływania ani też nie mogą stanowić źródła obowiązku Prezydenta RP do wstrzymania się z wręczeniem nominacji sędziowskiej do czasu rozpoznania odwołania od uchwały KRS przez Naczelny Sąd Administracyjny. Jego zdaniem wszystkie te kwestie należą do wyłącznej kompetencji państw członkowskich, zgodnie z art. 5 TUE w związku z art. 3 i 4 TFUE.

- 88 Dodatkowo na gruncie prawa krajowego sąd odsyłający nie ma umocowania do podejmowania decyzji, które byłyby de facto równorzędne z orzeczeniem zdejmującym sędziego, o którym tu mowa, z urzędu, a jakiegokolwiek stworzenie takiej kompetencji na podstawie prawa Unii lub wyroku Trybunału byłoby sprzeczne podstawowymi krajowymi zasadami konstytucyjnymi i naruszałoby art. 4 ust. 2 TUE oraz zasady państwa prawnego, nieusuwalności sędziów i pewności prawa.
- 89 W tym względzie z jednej strony w pkt 75 niniejszego wyroku przypomniano już, że przy wykonywaniu swoich kompetencji, w szczególności kompetencji w zakresie stanowienia przepisów krajowych regulujących proces powoływania sędziów i poddających go kontroli sądowej, państwa członkowskie mają obowiązek dotrzymywać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii.
- 90 Z drugiej strony należy stwierdzić, że przedstawiane przez rząd polski argumenty odnoszą się zasadniczo do zakresu, a zatem i wykładni postanowień prawa Unii, których dotyczy pytanie prejudycjalne, a także do skutków, jakie mogą wynikać z tych postanowień, w szczególności ze względu na przysługujące temu prawu pierwszeństwo. Tego rodzaju argumenty, które dotyczą istoty postawionego pytania, nie mogą zatem, z natury rzeczy, prowadzić do jego niedopuszczalności (zob. podobnie wyrok A.B. i in., pkt 80).
- 91 Po trzecie, rząd polski i Prokurator Generalny twierdzą, że odpowiedź Trybunału na pytanie prejudycjalne nie jest niezbędna dla rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu głównym.
- 92 Wspomniane zainteresowane strony uważają w pierwszej kolejności, że skoro odwołanie W.Ż. od spornej uchwały zostało odrzucone spornym postanowieniem, to nie istnieje już sprawa, którą należałoby rozstrzygnąć w postępowaniu głównym, wobec czego zawisły przed Sądem Najwyższym (Izba Cywilna) w składzie trzech sędziów wniosek o wyłączenie stał się bezprzedmiotowy.
- 93 W tym względzie należy jednak zauważyć, że – jak wyjaśnił sąd odsyłający – odpowiedź Trybunału na pytanie prejudycjalne jest konieczna, aby umożliwić temu sądowi rozstrzygnięcie zagadnień prawnych przedłożonych mu przez Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) w składzie trzech sędziów, a które mają na celu, dokładnie rzecz biorąc, ustalenie, czy ten ostatni sąd ma uznać sporne postanowienie za niebyłe i w następstwie tego rozpoznać zgłoszony do niego wniosek o wyłączenie.
- 94 Wynika z tego, że w niniejszej sprawie odpowiedź Trybunału jest niezbędna, aby umożliwić sądowi odsyłającemu, a następnie Sądowi Najwyższemu (Izba Cywilna) w składzie trzech sędziów, rozstrzygnięcie kwestii wstępnych przed przystąpieniem przez ten ostatni sąd do orzekania co do istoty sprawy w postępowaniu głównym (zob. podobnie wyrok z dnia 26 marca 2020 r., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo). W tych okolicznościach zastrzeżeń rządu polskiego i Prokuratora Generalnego nie można uwzględnić.
- 95 W drugiej kolejności Prokurator Generalny twierdzi, że zgodnie z krajowym orzecznictwem zgłoszony w postępowaniu głównym wniosek o wyłączenie podlegał odrzuceniu, ponieważ dotyczył on sędziów, którzy nie zostali jeszcze wyznaczeni do rozpoznania sprawy.

- 96 W tym względzie wystarczy jednak przypomnieć, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż w ramach procedury prejudycjalnej, o której mowa w art. 267 TFUE, do Trybunału nie należy badanie, czy postanowienie odsyłające zostało wydane zgodnie z przepisami krajowymi regulującymi ustroj sądów i postępowania przed nimi (wyrok z dnia 16 czerwca 2015 r., Gauweiler i in., C-62/14, EU:C:2015:400, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo), ani w szczególności badanie w świetle tych przepisów kwestii dopuszczalności wniosku zawiesłego przed sądem odsyłającym (zob. podobnie wyrok z dnia 7 grudnia 2000 r., Schnorbus, C-79/99, EU:C:2000:676, pkt 21, 22).
- 97 W trzeciej kolejności zdaniem Prokuratora Generalnego, chociaż sformułowane pytanie prejudycjalne bazuje na tezie, że w niniejszym wypadku doszło do naruszenia przepisów regulujących krajową procedurę powoływania sędziów, takie naruszenia prawa krajowego nie zostały potwierdzone.
- 98 W tym względzie w pkt 78 niniejszego wyroku zostało już jednak przypomniane, że w ramach procedury, o której mowa w art. 267 TFUE, do Trybunału nie należy ani wypowiedanie się w przedmiocie wykładni i stosowania uregulowania krajowego, ani ocena stanu faktycznego.
- 99 W czwartej i ostatniej kolejności Prokurator Generalny twierdzi, że treść uzasadnienia postanowienia odsyłającego nie spełnia wymogów wypływających z art. 94 regulaminu postępowania przed Trybunałem. Jego zdaniem sąd odsyłający przedstawił bowiem w tym postanowieniu właściwe przepisy prawa krajowego w sposób wybiórczy i nie potrafił wykazać faktu naruszenia krajowej procedury powoływania sędziów, a zarazem nie zawarł bliższych wyjaśnień co do powodów, dla których dokonał takiego wyboru przepisów prawa Unii, o których wykładnię się zwrócił, i które pozwoliłyby na ustalenie wymaganego związku między tymi przepisami a uregulowaniami krajowymi znajdującymi zastosowanie w postępowaniu głównym.
- 100 W tym względzie należy jednak stwierdzić, że z okoliczności przywołanych w pkt 3–28 i 40–50 niniejszego wyroku wynika, iż rozpatrywany tu wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zawiera wszystkie niezbędne elementy, w szczególności te dotyczące treści przepisów krajowych mogących mieć zastosowanie w sprawie, omówienia powodów, które skłoniły sąd odsyłający do zadania Trybunałowi pytania dotyczącego wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, jak również związku, jaki dostrzega on między tym postanowieniem a wyżej wspomnianymi przepisami prawa krajowego, skutkiem czego Trybunał jest w stanie wydać orzeczenie w przedmiocie pytania, które do niego wpłynęło.
- 101 Z całości powyższych rozważań wynika, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dopuszczalny.

Co do istoty

- 102 Jak stanowi art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, państwa członkowskie są zobowiązane do ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia jednostkom poszanowania ich prawa do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii. Zasada skutecznej ochrony sądowej praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, do której odnosi się art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, stanowi zasadę ogólną prawa Unii, wynikającą z tradycji konstytucyjnych wspólnych państwom członkowskim, wyrażoną w art. 6 i 13 EKPC oraz obecnie potwierdzoną w art. 47 karty praw podstawowych (wyrok z dnia 18 maja 2021 r., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 190 i przytoczone tam orzecznictwo). To ostatnie postanowienie powinno być zatem

należycie uwzględnione przy dokonywaniu wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE (zob. podobnie wyrok z dnia 20 kwietnia 2021 r., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 103 Co się tyczy zakresu przedmiotowego stosowania art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, postanowienie to dotyczy „dziedzin objętych prawem Unii”, niezależnie od tego, w jakiej sytuacji państwa członkowskie stosują to prawo w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty praw podstawowych [wyroki: z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 18 maja 2021 r., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 192 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 104 Na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE każde państwo członkowskie powinno zatem zapewnić w szczególności, by organy należące – jako „sądy” w rozumieniu prawa Unii – do systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych prawem Unii i mogące w związku z tym rozstrzygać w tym charakterze o stosowaniu lub wykładni prawa Unii odpowiadały wymogom skutecznej ochrony sądowej (wyrok A.B. i in., pkt 112 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 105 W odniesieniu do sprawy w postępowaniu głównym należy przypomnieć na wstępie, że odwołanie wniesione przez W.Ż. do Sądu Najwyższego jest skierowane przeciwko uchwale KRS umarzającej postępowanie w sprawie odwołania, jakie zainteresowany wniósł do tego organu od decyzji Prezesa Sądu Okręgowego w K., na mocy której to decyzji W.Ż. został przeniesiony, bez swojej zgody, z wydziału, w którym dotychczas orzekał, do innego wydziału tego sądu.
- 106 W tym względzie bezsporne jest, że sąd należący do polskiego sądownictwa powszechnego, jakim jest sąd okręgowy, może w określonych wypadkach orzekać o kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią prawa Unii oraz że w związku z tym należy on, jako sąd w znaczeniu zdefiniowanym w tym prawie, do polskiego systemu środków odwoławczych „w dziedzinach objętych prawem Unii” w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE [zob. podobnie wyroki: z dnia 5 listopada 2019 r., Komisja/Polska (niezależność sądów powszechnych), C-192/18, EU:C:2019:924, pkt 104; a także z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 55].
- 107 Dla zagwarantowania, by taki sąd mógł sam zapewniać skuteczną ochronę prawną wymaganą na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, kluczowe jest zachowanie jego niezależności, co potwierdza art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych, w którym wśród wymogów związanych z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego wymieniono dostęp do „niezawisłego” sądu [wyroki: z dnia 18 maja 2021 r., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 194 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 57].
- 108 Ten wymóg niezawisłości sędziowskiej, stanowiącej integralny element sądenia, wchodzi w zakres istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które to prawo ma fundamentalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw wywodzonych przez jednostki z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim wyrażonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego [wyroki: z dnia 20 kwietnia 2021 r., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 58].

- 109 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem niezbędne na podstawie prawa Unii gwarancje niezawisłości i bezstronności wymagają istnienia zasad, w szczególności co do składu organu, powoływania jego członków, okresu trwania ich kadencji oraz powodów ich wyłączenia lub odwołania, pozwalających wykluczyć, w przekonaniu jednostek, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niepodatności tego organu na czynniki zewnętrzne oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów (wyrok z dnia 20 kwietnia 2021 r., Republika, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 110 W tym względzie ważne jest, by sędziowie byli chronieni przed ingerencją lub naciskami z zewnątrz, które mogłyby zagrozić ich niezawisłości. Normy mające zastosowanie do statusu sędziów i wykonywania przez nich obowiązków powinny pozwalać w szczególności na wykluczenie nie tylko wszelkiego bezpośredniego wpływu w postaci zaleceń, ale również bardziej pośrednich form oddziaływania, które mogą zaważyć na decyzjach danych sędziów, i w ten sposób na niedopuszczenie do braku widocznych oznak niezawisłości lub bezstronności tych sędziów, który to brak mógłby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym i w państwie prawnym (wyrok z dnia 18 maja 2021 r., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 197 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 111 Ta konieczna wolność sędziów od wszelkiego rodzaju ingerencji lub nacisków z zewnątrz wymaga zatem w szczególności określonych gwarancji, takich jak nieusuwalność, chroniących osoby, którym powierzono zadanie sądenia [wyrok z dnia 5 listopada 2019 r., Komisja/Polska (niezależność sądów powszechnych), C-192/18, EU:C:2019:924, pkt 112 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 112 Ze względu na fundamentalne znaczenie zasady nieusuwalności wyjątek od jej stosowania może być dopuszczalny jedynie wtedy, gdy jest to usprawiedliwione prawnie uzasadnionym celem i proporcjonalne, oraz pod warunkiem że nie daje podstaw do powstania w przekonaniu jednostek uzasadnionych wątpliwości co do niepodatności sądów, których to dotyczy, na czynniki zewnętrzne oraz co do ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów. Jest zatem powszechnie przyjęte, że sędzia może zostać złożony z urzędu, z poszanowaniem właściwych procedur, jeżeli nie jest w stanie dalej sprawować swoich funkcji z powodu niezdolności lub rażącego uchybienia [zob. podobnie wyrok z dnia 5 listopada 2019 r., Komisja/Polska (niezależność sądów powszechnych), C-192/18, EU:C:2019:924, pkt 113, 115 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 113 W tym względzie zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wywiedziony z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE wymóg niezawisłości sędziowskiej oznacza, że obowiązujący sędziów system odpowiedzialności dyscyplinarnej zawiera niezbędne gwarancje w celu wyłączenia wszelkiego ryzyka wykorzystywania takiego systemu jako instrumentu politycznej kontroli treści orzeczeń sądowych. Normy, które określają w szczególności zarówno zachowania stanowiące przewinienia dyscyplinarne, jak i konkretnie mające zastosowanie kary, normy, które przewidują udział niezależnego organu zgodnie z procedurą w pełni gwarantującą prawa potwierdzone w art. 47 i 48 karty praw podstawowych, w tym prawo do obrony, oraz normy, które przewidują możliwość zaskarżenia orzeczeń organów dyscyplinarnych na drodze sądowej, są podstawowymi gwarancjami służącymi zachowaniu niezależności wymiaru sprawiedliwości [wyroki: z dnia 18 maja 2021 r., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 198 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 61].

- 114 Tymczasem przeniesienie sędziego bez jego zgody do innego sądu lub – jak to miało miejsce w sprawie w postępowaniu głównym – przeniesienie sędziego bez jego zgody między dwoma wydziałami tego samego sądu także mogą naruszać zasady nieusuwalności i niezawisłości sędziów.
- 115 Takie przeniesienia mogą bowiem stanowić środek służący kontrolowaniu treści orzeczeń sądowych, ponieważ nie tylko mogą one wpływać na zakres spraw przydzielanych danym sędziom do rozpoznania i prowadzenie spraw, które mają oni w swoim referacie, ale również mogą one mieć istotne następstwa dla życia i kariery tych sędziów oraz wywoływać skutki analogiczne do tych, z którymi wiążą się kary dyscyplinarne.
- 116 Dokonawszy przeglądu różnych międzynarodowych instrumentów odnoszących się do problematyki przeniesień sędziowskich, Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazał, że tego rodzaju instrumenty dążą do potwierdzenia prawa osób sprawujących władzę sądowniczą do ochrony przed arbitralnym przenoszeniem będącej dopełnieniem niezawisłości sędziowskiej. W tym względzie Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił między innymi znaczenie gwarancji proceduralnych oraz możliwości zaskarżenia na drodze sądowej decyzji mających wpływ na karierę sędziów, w tym ich status, a w szczególności decyzji o przenoszeniu sędziów bez ich zgody, tak aby zagwarantować, by ich niezawisłość nie była zagrożona wskutek nieuprawnionych nacisków zewnętrznych (zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 9 marca 2021 r. w sprawie Bilgen przeciwko Turcji, CE:ECHR:2021:0309JUD000157107, §§ 63, 96).
- 117 Zważywszy na powyższe, należy stwierdzić, że wymóg niezawisłości sędziowskiej, wywodzony z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywanego w świetle art. 47 karty praw podstawowych, oznacza, że system regulujący przeniesienie sędziego bez jego zgody musi zawierać, podobnie jak przepisy z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej, w szczególności gwarancje niezbędne do wyłączenia wszelkiego ryzyka, że ta niezawisłość zostanie zagrożona poprzez bezpośrednie lub pośrednie ingerencje z zewnątrz. Wynika stąd, że reguły i zasady przypomniane w pkt 113 niniejszego wyroku odnoszące się do systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów powinny, mutatis mutandis, znaleźć także zastosowanie do takiego systemu przeniesień.
- 118 A zatem istotne jest to, aby środki w postaci przeniesienia sędziego bez jego zgody – nawet gdy są one, jak w kontekście sprawy w postępowaniu głównym, przyjmowane przez prezesa sądu, w którym orzeka dany sędzia, w oderwaniu od systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów – mogły być podejmowane wyłącznie z uzasadnionych powodów związanych w szczególności z wykorzystaniem dostępnych zasobów pozwalających na zapewnienie należytego sprawowania wymiaru sprawiedliwości oraz aby takie decyzje mogły podlegać zaskarżeniu na drodze sądowej zgodnie z procedurą w pełni gwarantującą prawa potwierdzone w art. 47 i 48 karty praw podstawowych, w tym prawo do obrony.
- 119 Co się tyczy kontekstu sprawy w postępowaniu głównym, Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał przed Trybunałem, po pierwsze, że decyzja o przeniesieniu, od której odwołał się W.Ż., została przez niego odebrana jako nieuzasadniona degradacja, ponieważ miał on zostać przeniesiony z wydziału cywilnego sądu okręgowego orzekającego w sprawach odwoławczych do wydziału cywilnego tego sądu orzekającego w pierwszej instancji, po drugie, że W.Ż. był członkiem i rzecznikiem poprzedniej KRS i jest znany z tego, że publicznie wyrażał krytykę niedawnych reform polskiego wymiaru sprawiedliwości, oraz, po trzecie, że prezes sądu, który zdecydował o przeniesieniu, którego dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, został powołany przez Ministra Sprawiedliwości wedle jego swobodnego uznania na podstawie art. 24 § 1 u.p.u.s.p. w trakcie trwania kadencji poprzedniego prezesa tego sądu. Przypominając, że odwołanie wniesione przez W.Ż. od wspomnianej decyzji o przeniesieniu pozostało bez rozpoznania na

mocy spornej uchwały, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił również uwagę w tym kontekście, wtórując zarazem wątpliwościom wyrażonym w tym względzie przez sąd odsyłający, że nowa KRS, która przyjęła tę uchwałę, nie jest organem niezależnym.

- 120 O ile do kompetencji Trybunału, do którego zwrócono się, jak w niniejszej sprawie, w trybie prejudycjalnym, nie należy przeprowadzenie weryfikacji, w jakim stopniu takie okoliczności lub niektóre z nich zostały faktycznie potwierdzone, o tyle w każdym wypadku, aby zapewnić możliwość wniesienia skutecznego środka prawnego do sądu od decyzji o przeniesieniu sędziego bez jego zgody takiej jak ta, której dotyczy postępowanie główne, konieczne jest, by niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony na mocy ustawy mógł, zgodnie z procedurą w pełni gwarantującą prawa potwierdzone w art. 47 i 48 karty praw podstawowych, przeprowadzić kontrolę zasadności tej decyzji oraz zasadności decyzji o umorzeniu postępowania przyjętej przez organ taki jak KRS w ramach odwołania wniesionego od wspomnianej decyzji o przeniesieniu.
- 121 W niniejszym wypadku sąd odsyłający zmierza w istocie, co wynika także z pkt 71 niniejszego wyroku, do ustalenia, czy w kontekście sprawy w postępowaniu głównym prawo Unii nakazuje uznanie za niebyłe spornego postanowienia, na mocy którego sędzia, o którym tu mowa, odrzucił odwołanie wniesione przez W.Ż. od spornej uchwały, a to z uwagi na okoliczności, w jakich nastąpiło powołanie tego sędziego. Zgodnie z brzmieniem zadanego pytania odnosi się ono bardziej szczegółowo do kwestii, czy zważywszy na owe okoliczności, tego sędziego można uznać za „niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii”.
- 122 Co się tyczy powyższych pojęć, art. 47 akapit drugi zdanie pierwsze karty praw podstawowych, który odzwierciedla zasadniczo, jak to zostało też przypomniane w pkt 102 niniejszego wyroku, zasadę ogólną prawa Unii dotyczącą skutecznej ochrony sądowej, do której odnosi się także art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, wskazuje na to, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy.
- 123 Ponadto w zakresie, w jakim karta praw podstawowych zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w EKPC, art. 52 ust. 3 tej karty ma na celu zapewnienie koniecznej spójności między wyrażonymi w niej prawami a odpowiadającymi im prawami gwarantowanymi przez EKPC w sposób nienaruszający autonomii prawa Unii. Zgodnie z wyjaśnieniami dotyczącymi karty praw podstawowych (Dz.U. 2007, C 303, s. 17) art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych odpowiada art. 6 ust. 1 EKPC. Trybunał musi zatem dbać o to, aby dokonywana przez niego wykładnia art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych zapewniała poziom ochrony, który nie narusza poziomu ochrony gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 EKPC zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Europejski Trybunał Praw Człowieka [zob. podobnie wyroki: z dnia 29 lipca 2019 r., Gambino i Hyka, C-38/18, EU:C:2019:628, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 26 marca 2020 r., (szczególna procedura kontroli orzeczenia) Simpson/Rada i HG/Komisja, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 72].
- 124 W tym względzie Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił w szczególności, że zagwarantowane w art. 6 ust. 1 EKPC prawo do „sądu ustanowionego ustawą” stanowi prawo samodzielne, które pozostaje w ścisłym związku z gwarancjami „niezawisłości” i „bezstronności” w rozumieniu tego postanowienia. I tak, Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł w szczególności, że nawet jeżeli każdemu z instytucjonalnych wymogów art. 6 ust. 1 EKPC przyświeca określony cel, co sprawia, że stanowią one szczególne gwarancje rzetelnego procesu, to wszystkie te wymogi łączy to, że mają one na celu przestrzeganie podstawowych zasad, jakimi

są rządy prawa i trójpodział władzy, przy czym sąd ten uściślił w tym względzie, że u źródła każdego z tych wymogów znajduje się konieczność utrzymania zaufania, jakie władza sądownicza winna wzbudzać wśród jednostek, oraz niezależności tej władzy sądowniczej od pozostałych władz (wyrok ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r. w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, §§ 231, 233).

- 125 Co się tyczy bardziej szczegółowo procesu powoływania sędziów, Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazał także, że z uwagi na fundamentalne następstwa, jakie proces ten ma dla prawidłowego funkcjonowania oraz legitymizacji władzy sądowniczej w demokratycznym państwie, w którym obowiązuje zasada rządów prawa, taki proces stanowi w sposób konieczny nieodłączny element pojęcia „sądu ustanowionego ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, przy czym wyjaśnił on, że niezawisłość sądu w rozumieniu tego postanowienia mierzy się między innymi poprzez sposób, w jaki zostali powołani jego członkowie (wyrok ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r. w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, §§ 227, 232).
- 126 Zgodnie z tym, co orzekł z kolei Trybunał, gwarancje dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, a w szczególności gwarancje określające pojęcie, jak również skład tego sądu, stanowią podstawę prawa do rzetelnego procesu sądowego. Badanie pod kątem tego, czy z uwagi na swój skład organ stanowi, jeżeli pojawia się w tym względzie poważna wątpliwość, taki właśnie sąd, jest nieodzowne w kontekście zaufania, jakie sądy w społeczeństwie demokratycznym powinny wzbudzać u jednostki [wyrok z dnia 26 marca 2020 r., (szczególna procedura kontroli orzeczenia) Simpson/Rada i HG/Komisja, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 127 Zgodnie z zasadą podziału władz charakteryzującą funkcjonowanie państwa prawnego konieczne jest zagwarantowanie niezależności sądów względem władzy ustawodawczej i wykonawczej (wyrok z dnia 20 kwietnia 2021 r., Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 128 Jak zostało przypomniane w pkt 109 i 110 niniejszego wyroku, wymogi niezawisłości i bezstronności wiążą się z istnieniem zasad, w szczególności co do składu organu i powoływania jego członków, które pozwalają wykluczyć w przekonaniu jednostek wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niepodatności tego organu na czynniki zewnętrzne oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów.
- 129 Ponadto w pkt 73 wyroku z dnia 26 marca 2020 r., (szczególna procedura kontroli orzeczenia) Simpson/Rada i HG/Komisja (C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232), Trybunał przypomniał, nawiązując w tym względzie do utrwalonego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, że wyrażenie „ustanowiony ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze EKPC ma na celu uniknięcie sytuacji, w której organizacja systemu sądownictwa zostałaby pozostawiona uznaniu władzy wykonawczej, oraz zapewnienie, by kwestia ta była regulowana ustawą uchwaloną przez władzę ustawodawczą w sposób zgodny z normami regulującymi wykonywanie jej kompetencji. Wyrażenie to odzwierciedla w szczególności zasadę państwa prawnego i dotyczy nie tylko podstawy prawnej samego istnienia sądu, lecz również składu orzekającego w każdej sprawie oraz wszelkich innych przepisów prawa krajowego, których nieprzestrzeganie sprawia, że udział jednego lub kilku sędziów w rozpoznawaniu sprawy jest obciążony nieprawidłowością, co obejmuje w szczególności przepisy dotyczące niezawisłości i bezstronności członków danego sądu.

- 130 Co się tyczy prawa Unii, Trybunał orzekł zatem, inspirując się w tym zakresie orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, że nieprawidłowość, której dopuszczono się przy powołaniu sędziów w ramach danego systemu sądownictwa, pociąga za sobą naruszenie wymogu dotyczącego ustanowienia sądu na mocy ustawy, w szczególności gdy nieprawidłowość ta ma taki charakter i wagę, że stwarza ona rzeczywiste ryzyko, iż pozostałe władze, w szczególności władza wykonawcza, będą mogły skorzystać z nienależnych im uprawnień dyskrecjonalnych, zagrażając prawidłowości skutku, do którego prowadzi procedura powołania, i wzbudzając w ten sposób w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności danego sędziego lub danych sędziów, co ma miejsce, gdy dotyczy to podstawowych norm stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania tego systemu sądownictwa [zob. podobnie wyrok z dnia 26 marca 2020 r., (szczególna procedura kontroli orzeczenia) Simpson/Rada i HG/Komisja, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 75].
- 131 W ostatecznym rozrachunku to do sądu odsyłającego będzie należało wypowiedzenie się, w świetle ogółu zasad, które przypomniano w pkt 126–130 niniejszego wyroku, i po przeprowadzeniu wymaganej w tym celu oceny, w przedmiocie tego, czy całokształt okoliczności, w jakich nastąpiło powołanie sędziego, o którym tu mowa, a w szczególności ewentualne nieprawidłowości, do jakich doszło w procesie jego powołania, mogą skłaniać do wniosku, że organ, w ramach którego taki sędzia, działając w składzie jednoosobowym, wydał sporne postanowienie, nie działał jako „niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy” w rozumieniu prawa Unii.
- 132 Jak zostało bowiem przypomniane w istocie w pkt 78 niniejszego wyroku, art. 267 TFUE nie upoważnia Trybunału do stosowania przepisów prawa Unii w określonej sprawie, lecz wyłącznie do orzekania w kwestii wykładni traktatów oraz aktów przyjętych przez instytucje Unii.
- 133 Niemniej jednak zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE współpracy sądowej Trybunał może, na podstawie informacji zawartych w aktach sprawy, dostarczyć sądowi krajowemu elementów wykładni prawa Unii, które mogą być dla niego przydatne przy dokonywaniu oceny skutków wywieranych przez dany przepis tego prawa (zob. podobnie wyrok z dnia 18 maja 2021 r., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 201 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 134 W niniejszym wypadku wątpliwości sądu odsyłającego dotyczące tego, czy sędzia, o którym tu mowa, wydając sporne postanowienie, działał jako „niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy”, wynikają, po pierwsze, z faktu, że powołanie tego sędziego nastąpiło mimo zaskarżenia do Naczelnego Sądu Administracyjnego uchwały nr 331/2018 obejmującej wniosek KRS o jego powołanie, co zdaniem sądu odsyłającego skutkuje tym, że do owego powołania doszło z naruszeniem właściwych przepisów prawa krajowego.
- 135 W tym względzie zarówno rząd polski i Prokurator Generalny, jak i Komisja Europejska wskazali jednak, że przepisy krajowe obowiązujące w momencie wniesienia tego odwołania, a w szczególności przepisy art. 44 ust. 1b i 4 ustawy o KRS, nie pozwalały, jeśli trzymać się ich brzmienia, na przyjęcie wniosku, iż takie odwołanie mogło w ostateczności doprowadzić do podważenia wniosku o powołanie kandydata wyłonionego przez KRS i w rezultacie stanąć na przeszkodzie powołaniu sędziego, o którym tu mowa.

- 136 Z postanowienia odsyłającego wynika jednak, że stanowisko sądu odsyłającego, zgodnie z którym powołanie sędziego, o którym tu mowa, nastąpiło z naruszeniem przepisów prawa krajowego regulujących powoływanie sędziów, wynika nie z tego, że w niniejszym wypadku zostały naruszone postanowienia wspomnianego art. 44 ust. 1b i 4 ustawy o KRS, lecz raczej z faktu, że w ocenie tego sądu same te przepisy krajowe naruszają niektóre postanowienia Konstytucji i prawa Unii.
- 137 W tych okolicznościach, gdyby sąd odsyłający miał ostatecznie uznać, że w świetle prawa krajowego obowiązującego w dniu, w którym nastąpiło powołanie sędziego, o którym tu mowa, sama okoliczność, że wspomniane w pkt 134 niniejszego wyroku postępowanie odwoławcze przed Naczelny Sąd Administracyjny nie zostało jeszcze zakończone, nie stanowiła w sposób wyraźny przeszkody dla wręczenia przez Prezydenta RP aktu powołania temu sędziemu, nie można by było stwierdzić, że wspomnianego powołania dokonano z rażącym naruszeniem podstawowych norm znajdujących zastosowanie w dziedzinie powołań sędziowskich w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 130 niniejszego wyroku.
- 138 Po drugie, sąd odsyłający wskazuje jednak z jednej strony na fakt, że powołanie sędziego, o którym tu mowa, nastąpiło z naruszeniem ostatecznego postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego, na mocy którego tytułem zabezpieczenia wstrzymano wykonanie uchwały nr 331/2018, mimo że takie wstrzymanie wykonania tej uchwały wiązało się zdaniem sądu odsyłającego z niedopuszczalnością dokonania takiego powołania przez Prezydenta RP.
- 139 W tym względzie, jak wynika z pkt 46 niniejszego wyroku, sąd odsyłający powołał się na fakt, że w efekcie wspomniane powołanie nastąpiło z naruszeniem przepisów art. 365 § 1 w związku z art. 391 § 1, z art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 44 ust. 3 ustawy o KRS, które przyznają temu sądowi uprawnienie do ustanowienia takiego zabezpieczenia, jak również art. 7 i 10 Konstytucji dotyczących podziału i równowagi się władz wykonawczej i sędziowskiej oraz granic, w jakich mogą działać organy każdej z tych władz.
- 140 Z drugiej strony sąd odsyłający podkreślił również, że w momencie powołania sędziego, o którym tu mowa, toczące się przed Naczelny Sąd Administracyjny postępowanie w sprawie z odwołania od uchwały nr 331/2018 pozostawało zawieszone w oczekiwaniu na wydanie przez Trybunał orzeczenia w trybie prejudycjalnym na wniosek tego ostatniego sądu krajowego w sprawie, w której zapadł później wyrok A.B. i in. Należy zaś zauważyć w tym względzie, że w drodze tego odesłania prejudycjalnego Naczelny Sąd Administracyjny zmierzał właśnie do uzyskania od Trybunału wyjaśnień dotyczących zgodności wyżej wspomnianych postanowień art. 44 ust. 1b i 4 ustawy o KRS z prawem Unii i z gwarantowanym przez to prawo prawem do skutecznego środka prawnego przed sądem.
- 141 Z powyższego wynika, że w chwili gdy nastąpiło powołanie sędziego, o którym tu mowa, nie można było przede wszystkim pominąć faktu, że skutki uchwały nr 331/2018 obejmującej wniosek o jego powołanie były wstrzymane na mocy prawomocnego orzeczenia sądowego Naczelnego Sądu Administracyjnego. Następnie oczywiste było to, że takie wstrzymanie miało obowiązywać w tym wypadku do wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie pytania prejudycjalnego, z którym ten sam sąd krajowy wystąpił postanowieniem z dnia 22 listopada 2018 r. w sprawie, w której zapadł wyrok A.B. i in., oraz że przedstawione pytanie dotyczyło konkretnie kwestii, czy prawo Unii sprzeciwia się przepisom takim jak przepisy art. 44 ust. 1b i 4 ustawy o KRS. W tych okolicznościach było wreszcie jasne, że oczekiwana w tej sprawie odpowiedź Trybunału mogła

doprowadzić do tego, że Naczelny Sąd Administracyjny byłby zmuszony, zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa Unii, do odstąpienia od stosowania wspomnianych przepisów krajowych i, w stosownym wypadku, uchylenia tej uchwały KRS w całości.

142 W tym względzie należy zauważyć, że z orzecznictwa Trybunału wynika, iż pełna skuteczność prawa Unii wymaga, by sędzia rozpoznający spór, który podlega temu prawu, mógł zarządzić środki tymczasowe w celu zapewnienia całkowitej skuteczności przyszłemu orzeczeniu. Gdyby bowiem sąd krajowy, który zawiesił postępowanie do czasu otrzymania odpowiedzi Trybunału na zadane pytanie prejudycjalne, nie mógł zarządzić środków tymczasowych do czasu wydania orzeczenia opartego na odpowiedzi Trybunału, skuteczność (effet utile) systemu ustanowionego w art. 267 TFUE zostałaby ograniczona [zob. podobnie wyroki: z dnia 19 czerwca 1990 r., *Factortame i in.*, C-213/89, EU:C:1990:257, pkt 21, 22; a także z dnia 9 listopada 1995 r., *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft i in.* (I), C-465/93, EU:C:1995:369, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo]. Skuteczność tego systemu byłaby również zagrożona, gdyby moc wiążąca takich środków tymczasowych mogła nie być przestrzegana w szczególności przez organ władzy publicznej państwa członkowskiego, w którym owe środki zostały zarządzone.

143 Tym samym powołanie sędziego, o którym mowa, z naruszeniem mocy wiążącej prawomocnego postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 września 2018 r. i bez oczekiwania na wyrok Trybunału w sprawie, w której zapadł wyrok A.B. i in., naruszyło skuteczność systemu ustanowionego w art. 267 TFUE. W tym względzie należy ponadto zauważyć, że w sentencji wyroku A.B. i in. Trybunał orzekł, opierając się w tym względzie na rozważaniach zawartych w pkt 156–165 tego wyroku, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisom zmieniającym obowiązujący stan prawa krajowego, na podstawie których:

- z jednej strony – mimo wniesienia przez kandydata na stanowisko sędziego sądu takiego jak Sąd Najwyższy odwołania od rozstrzygnięcia organu takiego jak KRS o nieprzedstawieniu jego kandydatury i o przedstawieniu Prezydentowi RP wniosku o powołanie innych kandydatów rozstrzygnięcie to jest prawomocne w zakresie dotyczącym przedstawienia owych innych kandydatów, w związku z czym odwołanie nie stanowi przeszkody dla powołania tych ostatnich przez Prezydenta RP, a ewentualne uchylenie wspomnianego rozstrzygnięcia w części dotyczącej nieprzedstawienia wniosku o powołanie odwołującego się kandydata nie może prowadzić do ponownej oceny sytuacji tego kandydata pod kątem ewentualnego powołania go na rozpatrywane stanowisko; oraz
- z drugiej strony – takie odwołanie nie może opierać się na zarzucie niewłaściwej oceny spełniania przez kandydatów kryteriów uwzględnianych przy podejmowaniu rozstrzygnięcia w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie,

jeżeli okaże się – co powinien ocenić sąd odsyłający na podstawie wszystkich istotnych okoliczności – że przepisy te mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niepodatności sędziów powołanych w tym trybie przez Prezydenta RP na podstawie rozstrzygnięć organu takiego jak KRS na czynniki zewnętrzne, w szczególności na bezpośrednie lub pośrednie wpływy władzy ustawodawczej i wykonawczej, oraz co do ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów i prowadzić w ten sposób do braku widocznych oznak niezawisłości lub bezstronności tych sędziów, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym i w państwie prawnym.

- 144 W tym samym wyroku A.B. i in. Trybunał orzekł jednocześnie, iż w przypadku potwierdzenia naruszenia art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że wymaga ona od sądu odsyłającego odstąpienia od stosowania tych przepisów na rzecz stosowania wcześniej obowiązujących przepisów krajowych oraz przeprowadzenia przez niego kontroli sądowej przewidzianej w tych ostatnich przepisach.
- 145 W trzeciej kolejności, jak wynika z pkt 49 niniejszego wyroku, sąd odsyłający wyraził również, jeśli chodzi o warunki, w jakich nastąpiło powołanie sędziego, o którym tu mowa, na podstawie uchwały nr 331/2018, wątpliwości, jakie powziął w odniesieniu do niezależności KRS, która przedstawiła wniosek o powołanie tego sędziego.
- 146 Wątpliwości te wypływają z jednej strony z faktu, że przewidziana w art. 187 ust. 3 Konstytucji trwająca wówczas czteroletnia kadencja niektórych członków wchodzących wcześniej w skład KRS została skrócona, oraz z drugiej strony z faktu, że w następstwie zmian, wprowadzonych w ostatnim czasie do ustawy o KRS, piętnastu członków KRS, którzy są sędziami i byli wcześniej wyłaniany przez środowisko sędziowskie, zostało w wypadku nowej KRS wybranych przez polską władzę ustawodawczą z tym skutkiem, że 23 z 25 członków KRS w nowym składzie zostało wskazanych przez polską władzę wykonawczą i ustawodawczą lub jest członkami organów tej władzy.
- 147 W tym względzie Trybunał miał już sposobność uściślić w kilku niedawnych wyrokach, że sam fakt, iż dani sędziowie Sądu Najwyższego zostali powoływani przez Prezydenta RP, nie może powodować ich zależności od tego organu władzy ani budzić wątpliwości co do ich bezstronności, jeżeli po powołaniu osoby te nie podlegają żadnej presji i nie otrzymują zaleceń podczas wykonywania swoich obowiązków [wyroki: z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 133; A.B. i in., pkt 122; a także z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 97].
- 148 W tych samych wyrokach Trybunał wskazał jednak również, iż konieczne jest upewnienie się, że materialne warunki oraz zasady proceduralne podejmowania decyzji dotyczących powoływania sędziów są sformułowane w sposób nieprowadzący do powstania w przekonaniu jednostek uzasadnionych wątpliwości co do niepodatności danych sędziów na czynniki zewnętrzne oraz ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów po tym, jak zostaną oni powołani, a także że w tym celu szczególnie ważne jest to, by owe warunki i zasady zostały opracowane w taki sposób, aby spełniały wymogi przypomniane w pkt 109 i 110 niniejszego wyroku [wyroki: z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 134; A.B. i in., pkt 123; a także z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 98 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 149 Zauważywszy, że na podstawie art. 179 Konstytucji sędziowie Sądu Najwyższego są powoływani przez Prezydenta RP na wniosek KRS, czyli organu, któremu na mocy art. 186 Konstytucji powierzono zadanie stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, Trybunał wskazał, że udział takiego organu w kontekście procesu powoływania sędziów może, co do zasady, przyczynić się do obiektywizacji tego procesu poprzez zakreślenie ram uznania, jakim dysponuje Prezydent RP przy wykonywaniu powierzonej mu prerogatywy, wyjaśniając jednak, że może być tak wyłącznie w szczególności pod warunkiem, że sam ten organ będzie wystarczająco niezależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz od organu, któremu ma przedłożyć taki wniosek o powołanie [wyroki: z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby

Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 136–138; A.B. i in., pkt 124, 125; a także z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 99, 100 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 150 Tymczasem Trybunał orzekł niedawno, że przywołane przez sąd odsyłający dwie okoliczności, o których mowa w pkt 146 niniejszego wyroku, w powiązaniu z faktem, że wpisują się one w kontekst, w którym spodziewano się, iż wiele stanowisk w Sądzie Najwyższym będzie wkrótce podlegało obsadzeniu, mogły wzbudzać uzasadnione wątpliwości co do niezależności KRS i jej roli w procesie nominacyjnym, który miał doprowadzić do powołań na stanowiska sędziowskie w Sądzie Najwyższym [zob. podobnie wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 104–108].
- 151 W czwartej kolejności w odniesieniu do szczególnych okoliczności, w jakich sędzia, o którym tu mowa, został powołany przez Prezydenta RP do pełnienia urzędu sędziego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych i skłonił się następnie ku wydaniu spornego postanowienia, należy zauważyć, że z postanowienia odsyłającego wynika, po pierwsze, iż do tego powołania i do wydania tego postanowienia doszło, mimo że do Sądu Najwyższego (Izba Cywilna) wpłynął – w kontekście sporu w postępowaniu głównym – wniosek o wyłączenie wszystkich sędziów zasiadających wówczas w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Po drugie, z treści postanowienia odsyłającego wynika także, że powody przywołane dla uzasadnienia tego wniosku o wyłączenie były w szczególności związane z okolicznościami, w jakich doszło do powołania sędziów wchodzących w skład tej izby, a mianowicie z okolicznościami pod wieloma względami analogicznymi do tych, w których nastąpiło powołanie sędziego, o którym tu mowa.
- 152 Rozpatrywane łącznie okoliczności wymienione w pkt 138–151 niniejszego wyroku mogą, z zastrzeżeniem ostatecznej oceny, której przeprowadzenie należy w tym względzie do sądu odsyłającego, z jednej strony prowadzić do wniosku, że powołanie sędziego, o którym tu mowa, nastąpiło z rażącym naruszeniem podstawowych reguł procedury powoływania sędziów Sądu Najwyższego stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania rozpatrywanego systemu sądownictwa w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 130 niniejszego wyroku.
- 153 Z drugiej strony i z tym samym zastrzeżeniem, ogół wspomnianych okoliczności może także skłonić sąd odsyłający do przyjęcia wniosku, że warunki, w jakich doszło do powołania sędziego, o którym tu mowa, zagroziły prawidłowości skutku, do którego doprowadził proces nominacyjny będący przedmiotem postępowania głównego, przyczyniając się do wzbudzenia w przekonaniu jednostek uzasadnionych wątpliwości co do niepodatności tego sędziego na czynniki zewnętrzne oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów, oraz do wystąpienia braku widocznych oznak niezawisłości lub bezstronności tego sędziego, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym i państwie prawnym.
- 154 Jeżeli sąd odsyłający doszedłby do takich wniosków, należałoby stwierdzić, że okoliczności, w jakich doszło do powołania sędziego, o którym tu mowa, w tym wypadku uniemożliwiają spełnienie wywodzonego z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE wymogu, zgodnie z którym w przypadku gdy organ ma za zadanie, podobnie jak organ, w ramach którego wspomniany sędzia rozstrzygał w niniejszym wypadku w jednoosobowym składzie, orzec w przedmiocie przeniesienia sędziego, takiego jak W.Ż., bez jego zgody, który to sędzia jest w określonych wypadkach umocowany do dokonywania wykładni i stosowania prawa Unii, organ ten powinien być niezawisłym i bezspornym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia.

- 155 W tym wypadku do sądu odsyłającego będzie należało uściślenie, w rozstrzygnięciu zagadnień prawnych przedstawionych mu przez Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) w składzie trzech sędziów, że ten ostatni sąd powinien, zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa Unii, uznać sporne postanowienie za niebyłe, czemu nie będzie mógł stanąć na przeszkodzie żaden przepis prawa krajowego.
- 156 W tym względzie należy bowiem przypomnieć, że na podstawie utrwalonego orzecznictwa zasada pierwszeństwa prawa Unii ustanawia prymat prawa Unii nad prawem państw członkowskich. Zasada ta nakłada zatem na wszystkie organy państw członkowskich obowiązek zapewnienia pełnej skuteczności różnych norm prawa Unii, a prawo państw członkowskich nie może mieć wpływu na skuteczność przyznaną tym różnym normom w obrębie terytorium tych państw (wyrok z dnia 18 maja 2021 r., *Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in.*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 244 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 157 Tym samym zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa Unii okoliczność, że państwo członkowskie powołuje się na przepisy prawa krajowego, nawet jeśli są one rangi konstytucyjnej, nie może naruszać jedności i skuteczności prawa Unii. W myśl utrwalonego orzecznictwa skutki powiązane z zasadą pierwszeństwa prawa Unii wiążą bowiem wszystkie organy państwa członkowskiego, czemu w szczególności nie mogą stanąć na przeszkodzie przepisy wewnętrzne, w tym również przepisy rangi konstytucyjnej (zob. podobnie wyrok z dnia 18 maja 2021 r., *Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in.*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 245 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 158 W szczególności każdy sąd krajowy orzekający w ramach swoich kompetencji ma, ściślej rzecz ujmując, jako organ państwa członkowskiego, obowiązek odstąpić od stosowania wszelkiego przepisu prawa krajowego sprzecznego z przepisem prawa Unii bezpośrednio skutecznym w ramach toczącego się przed tym sądem sporu (wyrok z dnia 18 maja 2021 r., *Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in.*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 248 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 159 A zatem zważywszy, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nakłada na państwa członkowskie jasny i precyzyjny obowiązek osiągnięcia rezultatu, który jest bezwarunkowy, jeśli chodzi o niezależność sądów, do których należy dokonywanie wykładni i stosowanie prawa Unii, Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) w składzie trzech sędziów będzie zobowiązany do zapewnienia w ramach swoich kompetencji pełnej skuteczności tego postanowienia (zob. podobnie wyrok z dnia 18 maja 2021 r., *Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in.*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, pkt 250 i przytoczone tam orzecznictwo), co w niniejszym wypadku i z zastrzeżeniem uprzedniego przeprowadzenia przez sąd odsyłający właściwej oceny będzie wymagało – z uwzględnieniem uwag przedstawionych w pkt 39 niniejszego wyroku – uznania tego postanowienia za niebyłe.
- 160 W tym względzie należy jeszcze uściślić, że jeżeli sąd odsyłający uzna, iż takie postanowienie zostało wydane przez organ niebędący niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii, nie będzie można skutecznie powoływać się w tym wypadku na jakiegokolwiek względy wywodzone z zasady pewności prawa lub mające związek z przywoływaną powagą rzeczy osądzonej celem uniemożliwienia sądowi takiemu jak Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) w składzie trzech sędziów uznania takiego postanowienia za niebyłe.

- 161 W świetle całości powyższych rozważań odpowiedź na postawione pytanie winna brzmieć następująco: art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy rozpoznający wniosek o wyłączenie sędziego zgłoszony w związku z odwołaniem, w którym sędzia sądu umocowanego do dokonywania wykładni i stosowania prawa Unii kwestionuje decyzję o przeniesieniu go bez jego zgody, powinien – gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii – uznać za niebyłe postanowienie, na mocy którego organ orzekający w ostatniej instancji i w składzie jednego sędziego odrzucił to odwołanie, jeżeli z całokształtu warunków i okoliczności, w jakich został przeprowadzony proces powołania tego sędziego orzekającego jednoosobowo, wynika, że owo powołanie nastąpiło z rażącym naruszeniem podstawowych norm stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania rozpatrywanego systemu sądownictwa oraz że zagrożona jest prawidłowość skutku, do którego doprowadził wspomniany proces, przez co w przekonaniu jednostek mogły powstać uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności sędziego, o którym tu mowa, wobec czego owego postanowienia nie można uznać za wydane przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu przywołanego powyżej art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

W przedmiocie kosztów

- 162 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy rozpoznający wniosek o wyłączenie sędziego zgłoszony w związku z odwołaniem, w którym sędzia sądu umocowanego do dokonywania wykładni i stosowania prawa Unii kwestionuje decyzję o przeniesieniu go bez jego zgody, powinien – gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii – uznać za niebyłe postanowienie, na mocy którego organ orzekający w ostatniej instancji i w składzie jednego sędziego odrzucił to odwołanie, jeżeli z całokształtu warunków i okoliczności, w jakich został przeprowadzony proces powołania tego sędziego orzekającego jednoosobowo, wynika, że owo powołanie nastąpiło z rażącym naruszeniem podstawowych norm stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania rozpatrywanego systemu sądownictwa oraz że zagrożona jest prawidłowość skutku, do którego doprowadził wspomniany proces, przez co w przekonaniu jednostek mogły powstać uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności sędziego, o którym tu mowa, wobec czego owego postanowienia nie można uznać za wydane przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu przywołanego powyżej art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

Lenaerts	Silva de Lapuerta	Prechal
Vilaras	Regan	Ilešič
Bay Larsen	Kumin	Wahl
Šváby	Rodin	Biltgen
Jürimäe	Lycourgos	Jääskinen

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 6 października 2021 r.

Sekretarz
A. Calot Escobar

Prezes
K. Lenaerts